

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей
XII Всеукраїнської науково-практичної конференції
(12-13 листопада 2009 р.)

У 2 томах

Том 1

Суми
ДВНЗ “УАБС НБУ”
2009

проблеми в банківському секторі призвели до націоналізації значної кількості банків; спостерігалися масові “набіги” вкладників, вживалися заходи надзвичайного характеру.

2. За формою прояву:

- прихована (латентна) криза – характеризується виникненням неплатоспроможності багатьох банків, хоча вони продовжують працювати;
- відкрита криза – проявляється банкрутством банків, якому передують банківська паніка, що супроводжується масовим зняттям вкладів.

3. За складом:

- проста – відбувається дестабілізація лише банківської системи;
- подвійна – банківська криза, що супроводжується валютною кризою;
- потрійна – банківська криза, що супроводжується валютною та борговою кризою.

4. За рівнем прояву:

- мікрорівень – характеризується нестабільністю окремих кредитно-фінансових установ та зумовлює зростання державних витрат на їх реструктуризацію;
- макрорівень – перетворюється на економічну кризу та передбачає зниження ВВП, доходів, зайнятості та ділової активності;
- глобальна – передбачає значний макроекономічний спад, бюджетно-податкову та монетарну дестабілізацію.

Т.О. Маринич, Сумський державний університет

МОДЕЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ ЯК ОСНОВНОГО ЧИННИКА ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Глобальна фінансова криза, яка розпочалася більше року тому, оголила багато проблем національного та світового масштабу, пов'язаних з фінансовою стабільністю. Накопичення фінансових дисбалансів на тлі погіршення загальносвітової кон'юнктури призвели до повної дестабілізації фінансової системи України, про що свідчить рекордне знецінення національної валюти, зростання бюджетного дефіциту та боргового навантаження. Виникли значні проблеми у діяльності фінансових посередників держави. За висновками Всесвітнього економічного форуму (Financial Development Report 2009), у рейтингу фінансової стабільності Україна посіла останнє – 55-те місце.

Фінансова стабільність передбачає монетарну, бюджетну, зовнішньоекономічну стабільність, низьку волатильність фінансових ринків, та, безперечно, довіру до фінансових інститутів і ринків. Для оцінки стану кожного із зазначених сегментів визначають ряд показників, які підлягають графічному (аналіз динаміки), порівняльному (за певними критичними значеннями) та економетричному аналізу.

Метою роботи є моделювання валютної складової фінансової стабільності в Україні, оскільки саме вона – індикатор стану фінансової системи нашої держави. Значна волатильність валютного ринку зумовлює посилення дестабілізаційних процесів в економіці.

У моделі досліджується залежність міжбанківського валютного курсу гривні до долара США (Y_t) від рівня монетизації економіки ($M_t =$ грошовий агрегат МЗ/ВВП, %), розміру валового зовнішнього боргу (B_t , млн. дол. США), сальдо платіжного балансу (P_t , млн. дол. США) та дефіциту Державного бюджету України (D_t , млн. грн.) на кінець періоду. У зв'язку з тим, що значення факторів у докризовий період значно відрізняються від відповідних значень у кризовий період, для більшої достовірності моделі було проаналізовано щомісячні статистичні дані НБУ та Головного управління статистики України за період з червня 2008 р. до вересня 2009 р. У даній роботі побудована модель з лаговими змінними, оскільки практика показує, що на значення вихідного параметра (Y_t) в даний момент часу можуть впливати як значення факторів у той же момент часу, так і в попередні періоди. За допомогою покрокового регресійного аналізу з моделі виключили всі незначущі фактори і отримали такі результати:

$$Y_t = -2,56 + 4,14M_{t-1} + 7,88B_{t-1} - 0,18P_{t-1} + 0,02D_t + 0,016D_{t-1}, R^2 = 98,4.$$

На коливання валютного курсу (Y_t) значно впливають рівень монетизації економіки M_{t-1} , розмір зовнішнього боргу B_{t-1} та сальдо платіжного балансу P_{t-1} в попередній момент часу, а також бюджетний дефіцит в даний і попередній моменти часу. Високе значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 98,4$ % свідчить про те, що до складу пояснюючих змінних увійшли основні фактори, які впливають на коливання валютного курсу. Кореляційний аналіз це також підтверджує.

Моделювання показує, що із збільшенням рівня монетизації економіки у попередній період на 1 % валютний курс збільшується на 4,14 %, зі зростанням боргу національна валюта девальвує на 7,88 %, зі збільшенням позитивного або зменшенням від'ємного сальдо платіжного балансу гривня ревальвує на 0,18 %, а з підвищенням дефіциту державного дефіциту знову девальвує на 0,02 %. Звісно, невпинне нарощування

дефіциту бюджету і зовнішнього боргу країни – це важкий тягар на платіжний баланс країни, а отже, і на валютний курс. Зростання грошової маси саме по собі, без відповідного зростання економіки та ВВП, є негативним фактором, оскільки “розкручує” інфляцію і знижує купівельну спроможність національної валюти. Отримана модель дозволяє прогнозувати динаміку валютного курсу залежно від зміни пояснювальних змінних. І хоча вона не враховує рівень довіри та очікування населення і інвесторів, на наш погляд, самі фундаментальні макроекономічні фактори, розглянуті в моделі, формують настрої, а отже, і провокують (або ні) останніх до спекулятивних дій на валютному ринку.

О.В. Метлушко, здобувач

Тернопільського національного економічного університету

ВПЛИВ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ НА РЕЄСТРАТОРСЬКИЙ БІЗНЕС

Фінансова криза не обминула і реєстраторів на ринку корпоративних цінних паперів. Необхідно зазначити, що реєстраторський бізнес не підлягає впливу системних ризиків, які характерні для фінансових та інвестиційних інститутів. На ринку спостерігається зниження активності зареєстрованих осіб (власників цінних паперів), однак цей фактор, на нашу думку, не здійснює суттєвого впливу на фінансову стабільність реєстратора.

Серед негативних моментів, які криза принесла реєстраторській діяльності, слід зазначити демпінг та неплатежі, які, у свою чергу, знижують надійність та підвищують ризики реєстраторської системи в цілому. Фінансова криза зменшила активність зареєстрованих осіб, і ця динаміка зберігається протягом 2009 р. Діяльність реєстратора може постраждати за рахунок збільшення клієнтської бази. Це також знижує надійність реєстратора і відображається мінімальними цінами на послуги та невиконанням своїх зобов'язань та приховує наслідки. При цьому велике значення має приділятися системі ризик-менеджменту як набору інструментів, який дозволяє знизити фінансові, операційні, технічні та технологічні ризики.

Діяльність ризик-менеджменту українських реєстраторів оцінити важко, тому що учасники ринку уникають розкриття інформації про діяльність своєї системи. З метою уникнення непередбачуваних фінансових втрат реєстратора чи фінансових ризиків особливу увагу необхідно приділяти збалансуванню структури доходів, відсутності